

GAINSBORG
I DALÍ,
MOI NON
PLUS

PERE
FRANCESCH
ROM

Calligraf

Gainsbourg i Dalí,
moi non plus
Pere Francesch Rom

Edicions Cal·lígraf
Figueres, 2019

Primera edició — setembre 2019

Publicació

Edicions Cal·lígraf, SL
Monturiol, 2, 1r 1a
17600 Figueres
Tel. (0034) 615 261 764
www.edicionscalligraf.com
info@edicionscalligraf.com

**Disseny de la col·lecció
i maquetació**

Jaime Vicente

Il·lustració de coberta

Jaime Vicente

Impressió

DC PLUS,
Serveis Editorials

ISBN

978-84-120782-0-6

Dipòsit legal

GI-1163-2019

© del text

Pere Francesch Rom

© del pròleg

Víctor Fernández

© de l'epíleg

Josep Playà Maset

© d'aquesta edició

Edicions Cal·lígraf, SL

*Queda rigorosament
prohibida, sense l'autorització
per escrit dels titulars
del copyright, la reproducció
parcial o total d'aquesta
obra per qualsevol mitjà
o procediment, incloent-hi la
reprografia i el tractament
informàtic. Les infraccions
d'aquests drets es troben
sotmeses a les sancions
establertes a les lleis.*

Aquest llibre s'ha fet amb l'amor, l'estima, la paciència i el temps de moltes persones que m'han acompanyat durant tot aquest període de gairebé deu anys i que han cregut en mi i en aquesta història en els moments en que més perdia l'esperança. Gràcies a tantes persones per escoltar-me, llegir-me, rellegir-me i per compartir aquest somni que ha estat Gainsbourg i Dalí, moi non plus.

Al Willy per descobrir-me la Histoire de Melody Nelson i a monsieur Gainsbourg, a la Guada per ajudar-me i acompanyar-me a molts dels llocs que estan descrits al llibre, al Carles i al Javi per recordar-me sempre que sí que es pot, a la Vale per veure sempre el costat positiu de totes les coses i animar-me a seguir endavant, als admirats periodistes Víctor Fernández i Josep Playà pels seus consells i per voler participar en aquest projecte i a la meva família per estar sempre al meu costat i haver-me donat tant.

El llibre està dedicat sobretot a la memòria d'Enric Sabater, Antoni Pitxot, Albert Mallofré, Robert Descharnes i Gilles Verlant, i als seus dos grans protagonistes Serge Gainsbourg i Salvador Dalí, que m'han acompanyat, ensenyat i dels qui he après que no hi ha temps per perdre i que de vida, per si encara no ho tenim clar, només en tenim una.

Pròleg

«Saps de què m'arrepenteixo? Quantes vegades em va dir Gainsbourg que entrés a casa seva i li vaig dir que no! Però és que jo no podia deixar sol al senyor Dalí». Això és el que em deia Enrique Sabater, secretari personal del pintor, quan em rememorava les ocasions en les quals va haver de portar el músic fins al cèlebre número 5 bis de la rue de Verneuil. Sabater mai hi va entrar, però un cop que deixava a un ressacós Serge tornava per informar a Dalí que tot estava bé i que l'invitat accidentat ja estava a casa seva. Fins ara aquesta era gairebé tota la informació que tenia sobre els vincles entre Salvador Dalí i Serge Gainsbourg. Bé, també que el surrealista va ser la inspiració de «Je t'aime moi non plus», però poc més.

Per això puc dir que Pere Francesch Rom ens ha obert els ulls amb aquest llibre que tu, afortunat lector, tens a la mà. I et dic afortunat perquè estàs a punt de descobrir una història nova, però també una manera necessària i sana de fer periodisme. Francesch Rom ha

parlat amb totes les fonts possibles per tractar de reconstruir una història a la que gairebé no se li havia prestat atenció. L'amistat/col·laboració entre Gainsbourg i Dalí ocupa poc més que un parell de paràgrafs o una nota a peu de pàgina en les biografies del músic, mentre que en les del geni de Figueres no n'hi ha cap menció. En aquest llibre podem saber que la fascinació del francès cap a l'empordanès anava més enllà de col·leccionar algun gravat dalinià: hi havia una total identificació, especialment en l'acte de la provocació. Parlem de dos creadors que en realitat eren dos grans tímids que feien front a aquest assumpte mitjançant la seva creativitat artística i en l'escàndol tenien el vehicle perfecte amb el que poder donar a conèixer el seu missatge creatiu.

Gainsbourg volia ser Dalí fins al punt de fotografiar-se com el pare dels rellotges tous. Però, Dalí va voler ser com Gainsbourg? Quan llegeixin aquest llibre descobriran que el surrealista veia en el compositor i cantant un bon deixeble, algú amb qui poder col·laborar. En aquesta investigació es narra el que hauria pogut ser el resultat de la unió de dos dels grans genis del segle passat, un projecte que no va arribar a prosperar, però ens il·lustra molt de la necessitat que tenien els dos d'influir-se mútuament.

Ens els darrers anys de la seva vida, Salvador Dalí va viure pràcticament desconnectat de la realitat. El seu propi món estava caient des de la mort de Gala. Així que millor aferrar-se al seu passat, al que van ser els dies de glòria a Madrid amb els seus amics Lorca i Buñuel o a París formant part del grup d'André Breton. Va ser en aquell moment, en el de la seva decrepitud, quan va

voler tenir gravada la música que interpretava un dels músics de Maxim's, el mític restaurant de la ciutat del Sena, on tantes hores felices va passar. Va ser precisament aquella música la que va sonar a l'habitació de l'hospital de Figueres mentre Dalí deixava el món dels vius. M'agrada pensar que, en aquells últims moments, mentre escoltava al violinista de Maxim's, pogués aparèixer la imatge de Serge, company de l'artista en aquest establiment, en la memòria del moribund.

Però és una suposició. La realitat, documentada i ben exposada, és la que ens brinda Pere Francesch Rom a continuació.

VÍCTOR FERNÁNDEZ, periodista

GAINSBORG
I DALÍ,
MOI NON
PLUS

París, 2 de març

L'avió acabava d'enlairar-se i ja sobrevolava la ciutat de Barcelona. Destinació, París. Impossible oblidar el dia: 2 de març del 2011. N'esperava molt d'aquell viatge. La meva obsessió pel cantant francès Serge Gainsbourg em va portar a emprendre aquell periple, que es convertiria, amb el pas del temps, en un dels més transcendents de la meua vida. Ho he d'admetre, m'agrada l'èpica i impregno tot el que puc amb ella. El 2 de març del 2011 feia vint anys de la mort de Gainsbourg. M'és impossible recordar quan vaig escoltar el seu nom per primera vegada, però, en canvi, sí soc conscient del seu primer disc que vaig tenir entre les meves mans i l'impacte que em va generar: la *Histoire de Melody Nelson* (1971). «Ves en compte, t'atraparà o l'odiaràs completament», em va augurar el venedor d'una botiga de discos de Vitòria, que formava part del grup que s'hi van quedar enganxats. Després d'escoltar el disc en bucle tot aquell dia no sabia què pensar-ne, com aquelles pel·lícules que no acabes d'entendre del tot però que igual-

ment t'atrauen. Massa fosc, massa intel·lectual, massa dens, massa superior, massa sublim... tot qualificatiu a la *Histoire de Melody Nelson* havia d'anar precedit per un massa al davant. Mai hauria imaginat que aquell àlbum, que acaba en tragèdia aèria, esdevindria en el viatge que acabava d'emprendre, però allí volava a més de 30.000 peus d'alçada, en peregrinació a París amb aquest disc sonant als meus auriculars: «*Tu t'appelles comment?*», pregunta ell. «*Melody*», respon ella. «*Melody comment?*» «*Melody Nelson*».

Gainsbourg havia arribat per quedar-se. A aquelles alçades, amb gairebé trenta anys, era conscient que hi ha músics que estan de pas i d'altres que mai desapareixen de la teva vida. Tot són modes temporals i passatgeres, i pocs són els grups que reapareixen en les diverses etapes vitals. Molt pocs. La majoria transiten temporalment i quan ja els has exprimit fins a l'extenuació, avances, evoluciones i els deixes d'escoltar. Se'n van i punt, i, segurament, algun dia, al recordar-los o al trobar un vell disc amagat a l'estanteria o perdut al fons d'un calaix t'impregni una vergonya immensa. En canvi, d'altres han vingut per quedar-se. Formen part d'aquella banda sonora que t'ha acompanyat en aquella primera història d'amor, la primera desil·lusió, en les nits més boges i les més tristes, en els viatges més sonats, en els cicles de felicitat o quan necessites aïllar-te del món... Són aquells grups que, des del primer instant que els escoltes, ja no t'abandonen mai. Ells van i tornen, van i tornen... Serge Gainsbourg n'és un d'ells com també ho han estat Bob Dylan, David Bowie, Pink Floyd i sobretot The Beatles. Com un tresor d'antany,

encara guardo una vella cinta de casset groguenca, sense caixa ni caràtula, que té en la seva cinta magnètica una antologia de vint cançons del grup de Liverpool que va de «She loves you» a «The long and winding road». Aquella cinta despertaria el meu amor per la música, una passió (o obsessió) que mai he abandonat.

Si la meva introducció al món de The Beatles va ser d'amor incondicional a la primera de canvi, en el cas de Gainsbourg no va ser un viatge tan plaent. Jo en culpava a la meva falta d'educació musical. El seu estil no era uniforme, sinó divers i constantment canviant: Gainsbourg passava del jazz al pop, del rock al reggae, de les balades melancòliques i el hip hop a cançons d'arrel africana o brasileres. Era capaç de transitar dels temes més kitsch i cursis als més sublims, de la música més oblidable a la més immortal. La meva entrada al seu món va ser de llarg recorregut, però amb el pas dels anys vaig quedar atrapat per la seva música fins a límits insospitats. Un exemple perfecte per explicar-ho és precisament la *Histoire de Melody Nelson*. L'obscuritat impregna tot el disc del cantant, qui va comptar amb la veu de Jane Birkin i el toc psicodèlic del compositor Jean-Claude Vannier. Narra la història d'una jove d'entre catorze i quinze anys, Melody Nelson, que xoca contra el Rolls Royce, un Silver Ghost del 1910, conduït per Gainsbourg. La trobada esdevé una història de seducció, sexe i amor —«Tu ets la condició *sine quan non* de la meva existència»—, que tindrà un final tràgic amb la mort de Melody Nelson en un accident d'avió després que el seu amant, que no volia perdre-la, invoqués l'ancestral «Cargo culte», tal com es diu

la darrera cançó que conclou l'àlbum. El primer disc conceptual de Gainsbourg de set cançons, que no arriba als trenta minuts, camina de la mà del rock simfònic, cors de veu apocalíptics, les rialles de Birkin, les paraules recitades amb veu greu de Gainsbourg i el vals més tendre i sensual. La seva complexa diversitat i foscor va passar de confondre'm a fascinar-me amb el pas del temps.

I com succeeix entre els melòmans, va néixer en mi la imperiosa necessitat de difondre la seva paraula, com si en fos el seu primer descobridor. «Sergi què? Serx... qui? Gansbug com?», em preguntaven. Era inevitable, esgotat, recórrer a «Je t'aime moi non plus». La seva melodia inicial és inconfusible, completament universal. Volia que tothom sabés que ell era molt més que aquella cançó, però em trobava predicant en el desert. Era ben conscient que no estava sol en la meva afició envers el cantant francès, però tot i així sentia que havia de lliurar aquella batalla davant el desconeixement gairebé total del meu entorn cap a la seva figura.

De l'afició vaig passar a l'obsessió: quan no escoltava compulsivament els seus discos, reproduïa algunes de les seves peculiars pel·lícules o llegia com un maníac llibres sobre el músic. Tot plegat feia més gran en mi la llegenda d'aquell personatge revolucionari i visionari, un geni incomprès amb altes dosis de bogeria, de nostàlgia desbocada i de soledat entre la multitud. Però més enllà del glamur, del fum dels cigarrets i dels litres d'alcohol, més enllà de les dones més belles, de l'èxit i el luxe, vaig descobrir la història de superació d'una persona amb uns inicis molt precaris i difícils, que va decidir viure

amb intensitat. Gainsbourg va respirar profunda i contundentment la vida i segurament aquesta va ser la seva gran tragèdia. Anhelava arribar a dalt de tot, a ser estimat, acceptat i va evolucionar contínuament per aconseguir els seus objectius. Era un inconformista i una de les seves constants era experimentar fins a l'extrem. A cada disc que anava comprant i a cada llibre que descobria, si era més amagat millor, més lluminós era el dibuix de la seva figura i obra. Aquesta admiració anava creixent al ritme que també anava descobrint les seves flaqueses, les seves pors, els seus actes ridículs en públic i els seus excessos, que avui segur serien molt criticats. Les ganes per endinsar-me encara més en aquella icona cultural van ser el motor per saber on havia d'estar aquell 2 de març del 2011.

París estava impregnada per la figura de Serge Gainsbourg. La televisió, els diaris, les llibreries, les botigues de discos, la música que sonava per la ràdio... Estava per tot arreu. «*Gainsbourg, c'est la France!*», deia el titular d'un article de Christophe Conte a *Les Inrockuptibles*. L'edició de la revista d'aquell mes estava dedicada íntegrament a Gainsbourg, a qui definien com el beatle francès. «*Putain, 20 ans!*», va escriure Conte, qui s'acabava de topar amb el misteri de la caducitat de la vida. El diari *Direct Matin* recordava que va morir el 2 de març del 1991 en la seva cuina de la rue de Verneuil a París després de la seva cinquena crisi cardíaca: «Vint anys després, dia a dia, aquest poeta genial, intèrpret de talent, destacat compositor, segueix sent una icona de la *chanson* francesa i una font d'inspiració inesgotable per a les noves generacions». A l'article

se citava al biògraf oficial de Gainsbourg, Gilles Verlant: Ell «encarnava la llibertat».

El que hauria donat Gainsbourg per observar que, vint anys després de la seva mort, seguia present als mitjans de comunicació parisiencs. Això seria per ell la més gran de les conquestes. Perdurar sobretot mediàticament, aquesta ha estat la seva gran victòria. «Jo utilitzo els mitjans, necessito el triangle equilàter de la premsa, ràdio i televisió. Sinó, no existiria», va dir en una ocasió. Una de les seves majors aficions al llarg de la seva vida va ser l'autopromoció. Només dos exemples. El primer. Maig de 1973. Després de patir un atac de cor i ser ingressat a l'hospital, Gainsbourg va trucar a un periodista de *France-soir* perquè l'entervistés des del llit per donar-li la primícia del seu estat de salut. I el segon. El cantant va oferir una entrevista a Bayon als vuitanta en la qual reflexionava respecte a la seva pròpia mort. Estava previst que la conversa es publicés després de la seva mort en un llibre que es titularia *Gainsbourg raconte sa mort*.

El santuari de Gainsbourg a París i lloc de peregrinació dels seus seguidors es troba al número 5 bis de la rue de Verneuil, on hi va viure més de vint anys. El seu pare, Joseph Ginsburg, va descobrir la casa pel seu fill a finals de 1967, en un període marcat pel final dramàtic de la relació antològica de Gainsbourg amb la bella actriu i cantant Brigitte Bardot. A pocs metres d'allí, al número 35, hi residia en aquella època una de les seves amigues, Juliette Gréco. Ella va interpretar i ajudar a popularitzar cançons seves com «La javanaise», «Les amours perdues», «L'amour à la papa» i «Défen-

se d'afficher», algunes d'elles incloses a l'àlbum *Gréco chante Gainsbourg* publicat l'any 1959.

L'any 2011, al número 33 d'aquell mateix carrer, hi havia la verduleria Au verger de Mireille. Al seu aparador, unes enormes cols semblaven recordar el disc conceptual *L'homme à tête de chou* (1976) —la seva segona obra mestra després de la *Histoire de Melody Nelson*—, dedicat a un home que al cap hi tenia una col i era «meitat verdura, meitat *tio*». La verdulaire Mireille, una simpàtica senyora d'uns seixanta anys, va somriure amb innata amabilitat quan li vaig demanar la col més gran que tenia. Ella va preguntar-me si, al comprar una col, estava buscant un fill, tal com diu una peculiar tradició. Vaig somriure sorprès mentre ho negava. El meu objectiu, vaig anunciar-li, era descobrir la quotidianitat d'un home que havia viscut en aquell barri i que es deia Serge Gainsbourg. «Era una persona excepcional», va respondre Mireille, qui va reviure, durant uns segons, aquell temps en el qual Gainsbourg sovintejava la seva botiga per comprar llegums. Un hàbit, va recordar, que seguia practicant la seva filla, Charlotte Gainsbourg. «Ella adora cuinar, és com el seu pare. Exactament com ell, molt amable i amb un gran cor també».

Vaig imaginar-me l'home allunyat de l'èxit, dels flaixos de les càmeres i de les provocacions, que la Mireille m'estava ajudant a descobrir. Aquell que recorria tranquil·lament la rue de Verneuil, entrava a la verduleria i deia «*Bon jour* Mireille. *Ça va?* Em poses cinc patates i unes deu carxofes?» A finals dels vuitanta i ja entrats als noranta, poc abans de morir, qualsevol podia creuar-se amb el cantant deambulant per aquest